

Τα χαρτονόμουτρα στις σκηνές του συγγραφικού και εικαστικού έργου του Γιάννη Σκαρίμπα [B1' μέρος]

Στ. Το Πολιτιστικό Κέντρο-Αρχείο Γιάννη Σκαρίμπα με τα
“χαρτονόμουτρα” και την “πάνα”

Πολιτιστικό Κέντρο-Αρχείο Γιάννη Σκαρίμπα [Κλιμακοστάσιο]

Από αυτές τις θαυμαστές καλλιτεχνικές του συνθέσεις του Χαλκιδέου δημιουργού, (που εν ζωή και από τάφου με τον – από σκλαβιάς ονομασθέντα – λόφο Καράμπαμπα έχει ταυτισθεί, αποοθωμανοποίηση χρειάζεται και εις το διηνεκές πλέον Λόφος Γιάννη Σκαρίμπα επισήμως πρέπει να αποκαλείται) ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Φίλων Γιάννη Σκαρίμπα διαθέτει **56 μεμονομένες μορφές**, οι οποίες έχουν τοποθετηθεί σε κορνίζες, οι μεγαλύτερες μόνες και οι μικρότερες ανά δύο ή περισσότερες μαζί.

Το σύνολο αυτών των μορφών (πρόσωπα, ζώα, κτίρια, βάρκες κ. τ. λ.) **το 2019 φωτογραφήθηκαν μία προς μία από τον πολυτάλαντο καλλιτέχνη Γιάννη Ζήκο**, ο οποίος έκανε και την ψηφιακή τους επεξεργασία, ώστε (με δαπάνες της Βουλής των Ελλήνων) να αναπαραχθούν στη φυσική τους διάσταση με την αξιοποίηση εξαιρετικής ποιότητας ανακυκλωμένο υλικό και στη συνέχεια να **πλαισιωθούν με καλαίσθητες κορνίζες**, έτσι

ώστε να προσφέρονται για σκαριμπικές ή άλλες εκδηλώσεις και εκθέσεις εντός και κυρίως εκτός Χαλκίδος.

Για να φθάσει ο σκαριμποσύλλογος σε αυτό το γεγονός, προηγήθηκαν ποικίλες άλλες προσπάθειες, με κορυφαία αυτών την απόκτηση του κύριου μέρους των **“χαρτονόμουτρων”** του δημιουργού Γιάννη Σκαρίμπα, που **λίγο πριν η δύση του βίου του σε χέρια άλλα είχαν βρεθεί** και ο ίδιος με τον μοναδικό του λόγο αποτύπωνε το γεγονός της απώλειάς τους και την τρανή του επιθυμία να επανέλθουν στην κυριότητά του.

Προς τούτο, έφθασε στο σημείο να καταθέσει **μήνυση στην Εισαγγελία Χαλκίδας το 1980** (στρεφόμενος εναντίον Χαλκιδέας δικηγόρου, η οποία είχε αποκτήσει τις καλλιτεχνικές του δημιουργίες και κάποια άλλα προσωπικά του στοιχεία) αναφέροντας χαρακτηριστικά:

«[...] Έφυγεν στην Αθήνα, διότι πλέον δεν την σήκωναν τα νερά της πόλεώς μας. Πριν φύγει **“αγόρασε” από μένα τις κούκλες των караγκιόζηδών μου.**

Εξ αβλεψίας (και διότι δεν βλέπω καλώς) **συναπεκόμισε μαζί με τους μόνον караγκιόζηδές μου, και διάφορα άλλα (έταιρα – εκάταιρα) γραπτά μου, επιστολές, στίχους μου, φωτογραφίες μου κ.τ.λ. σκαλαθύρματά μου** (μέχρι και απόρρητά μου), τα οποία όλα διψώσα για **“λιλία”= λεφτά, τα ’βγαλε στο πλειοδοτικό σφυρί δημοσία!** Έφριξαν οι εωρακόττες...

[...]Η πώλησις ούσα λεόντιος, είναι κατά νόμον άκυρος. <**Γιατί στο σφυρί αυτό δε θα ’βγα εγώ ο κυριάρχης τους και αφεντικός τους, αλλά τα εξεχώρισα σ’ αυτήν την φαταούλησαν Κυρίαν;**

Επειγόμενη να κορέση την ολοφρενήν και άπατην επί πλέον στομαχικήν πείναν της;

Το γεγονός ότι στο σφυρί τάβγαλε μια βουλημιώσα Κυρία, είναι αυτόχρονα απάτη και υπεξαίρεση, διωκόμενες ποινικώς ως **κακούργημα.**>

Πέρασε καιρός από τότε, όταν με ενέργειες του υπό τον **Νίκο Χατζηγιάννη** Πολιτιστικού Συλλόγου **Φίλοι Γιάννη Σκαρίμπα** (ο οποίος από την ιδρυτική του πράξη το 1984 ως κυρίαρχό του και καταστατικό του μέλημα τη συλλογή και αξιοποίηση του σχετιζόμενου με τον πολυδύναμο Χαλκιδέο συγγραφέα υλικού είχε και, βεβαίως, την προβολή του όλου του έργου) έγινε η αγορά τους με χρήματα που δαπάνησε η **Νομαρχία Ευβοίας** επί διοικήσεως Ευτύχη Κοντομάρη και δια μέσου της ΝΕΛΕ **περί το 1987, παραχωρήθηκαν** στους **Φίλους Γιάννη Σκαρίμπα**.

Αμέσως μετά την απόκτησή τους έγινε και η τακτοποίησή τους σε καλαίσθητες κορνίζες, ώστε και να προστατεύονται και να μπορούν να εκτεθούν σε χώρο κατάλληλο, ενώ για την ασφαλή τους μεταφορά σε τόπους μακράν της έδρας του Συλλόγου, **ράφτηκαν ειδικοί σάκοι** από υλικό ανθεκτικό και σε ταιριαστές προς το μέγεθος αυτών διαστάσεις.

Πολιτιστικό Κέντρο-Αρχείο Γιάννη Σκαρίμπα

Το **κορνιζάρισμά** τους πραγματοποιήθηκε στην επί της οδού Κακαρά **γκαλερί Χρυσόγλου**, όπου πλάι στους γονείς της εργάστηκε τότε και η κορούλα τους **Δέσποινα**, η οποία τρεις δεκαετίες μετά με αφάνταστη συγκίνηση έμελλε μαζί με τον σύζυγό της Κώστα να τις **αποκορνιζάρει**, ώστε να **φωτογραφηθούν από τον Γιάννη Ζήκο**, και στη συνέχεια να τις επανατοποθετήσει στις αρχικές τους θέσεις, αλλά και να **κορνιζάρει** τα αντίγραφα των σκαριμπικών “χαρτονόμουτρων”, τα οποία από τον **Σεπτέμβρη του ’19** με αξιώσεις αισθητικές τραβούν για των οφθαλμών μας τα “πάη”, με πρώτη αυτών παρουσίαση στο **Μαντούδι**.

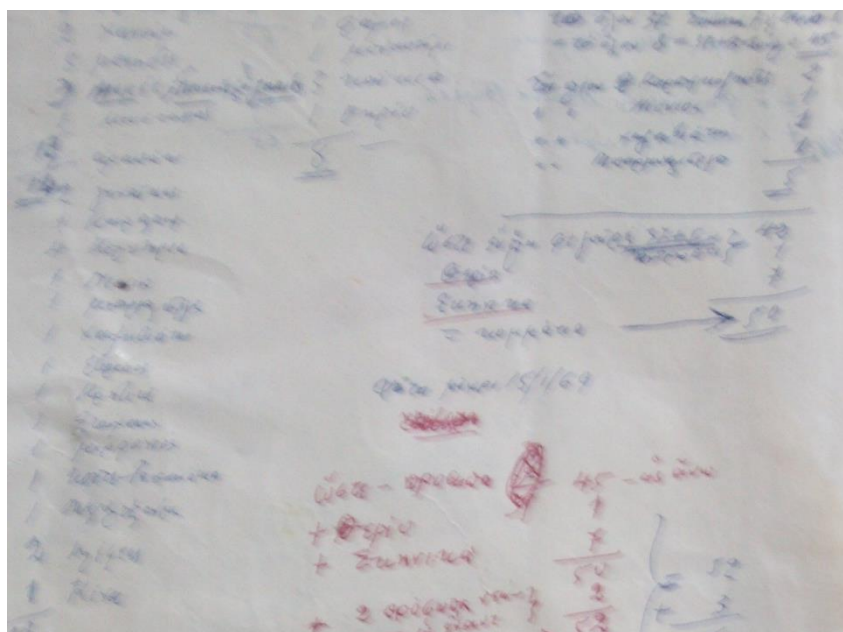
[Φωτογράφιση-Καλλιτεχνική επεξεργασία: Γιάννης Ζήκος]

Ήταν μία έκθεση, που – για φιланθρωπικό σκοπό – κατά την 126^η επέτειο των γενεθλίων του δημιουργού τους πραγματοποιήθηκε και πλέον μέρος αυτών μαζί με την “πάνα” (τον μπερντέ, που ο Σκαρίμπα κατασκεύασε και σε ειδική κατασκευή έχει ενθεθεί) στο επί της πλατείας Αγίου Νικολάου Χαλκίδας **Πολιτιστικό Κέντρο-Αρχείο Γιάννη Σκαρίμπα** εκτίθενται και το κάλεσμά τους αναμένουν για να διαβούν και άλλες εκθεσιακές πύλες του ελληνικού κόσμου ή και πέραν αυτού.

Προτού παραχθούν τα καλαίσθητα αντίγραφα, οι караγκιοζοφιγούρες (για τις οποίες στην τελευταία του **Αντι-Καραγκιόζη του Μέγα** και ιδιαιτέρως καλαίσθητη εκδοτική από τον οίκο ΝΕΦΕΛΗ εκδοχή του 2014, αναφέρεται πως το εικονιστικό μέρος του βιβλίου ανήκει στους **Φίλους Γιάννη Σκαρίμπα**), ενώ κατά την τελευταία πενταετία το εν λόγω αυθεντικό υλικό εκτέθηκε:

α. Σε χώρους του **Μεγάλου Παλαιάς Βουλής** από τον Νοέμβριο του 2015 και έως τον Ιούνιο του 2016, στα πλαίσια του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου **Ελληνικό θέατρο σκιών - άυλη πολιτιστική κληρονομιά** (με συνδιοργανωτές την Ευρωπαϊκή Εταιρία Νεοελληνικών Σπουδών, την Ισπανική Εταιρία Νεοελληνικών Σπουδών, το Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών Σπουδών και Κυπριακών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Γρανάδα και το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών.

β. Στο **Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων** σε ειδικό αφιέρωμα στον Γιάννη Σκαρίμπα (12-14 Απριλίου 2016). Κατά της διάρκεια της διήμερης **έκθεσης των караγκιοζοφιγούρων** του Γιάννη Σκαρίμπα τον χώρο επισκέφτηκαν μέλη της ακαδημαϊκής και φοιτητικής κοινότητας, Σχολεία της περιοχής και άλλοι πολίτες των Ιωαννίνων.

[Τμήμα της δια χειρός Σκαρίμπα κατάστασης των караγκιοζοφιγούρων. Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Κέντρου-Αρχείου Γιάννη Σκαρίμπα]

Ζ. Ο Σκαρίμπας στην παράσταση του Κέντρου

Την περίοδο, που ο Σκαρίμπας στην Γκομίνη 8 τα Καραγκιοζάκια του στον μικρό Ευάγγελο επιδείκνυε δοκιμαστικά παίζοντας, είχε κατά νου (και κατά συμφωνία) στην Αθήνα να τα κομίσει και **παράσταση** στου

Κέντρου της τον ομφαλό (στο **Πειραματικό Κέντρο Ελληνικού Κινηματογράφου**, οδός Αναγνωστοπούλου 1, **Κολωνάκι**) να δοθεί.

Προς τούτο, πυρετωδώς τα ετοίμαζε, μα την παραμονή της από σκηνης εμφανίσεώς του, σχετικό με αυτήν δημοσίευμα ως όφεις δηλητηριώδης τον εδάγκωσε και τους διοργανωτές μέσω τηλεγραφήματός του με αποδέκτη την Οδοντίατρο Μαίρη Παρασκευοπούλου σύζυλους άφησε:

«Παρακαλώ, ειδοποιήσατε αρμοδίως ότι **κατόπιν αυθαιρέτου δημοσιεύματος** στην σημερινήν *“Νέαν Πολιτείαν”* **δεν πρόκειται να παρουσιασθώ εις Κέντρον Πειραματικού Κινηματογράφου** και μη κακοφανισμού ουδενός. Γιάννης Σκαρίμπας.» [Εφημερίδα Νέα Πολιτεία, 24-10-1971]

Φαίνεται πως τα συμβάντα της λαϊκής του αυλής, την οποία για λίγο θα έπρεπε να εγκαταλείψει, για να με φράκο και σιμά στην «παρλ-λεβού Φρανζέ και επί απαρεμφάτων κρεμάμενη» Ακαδημία των Αθηνών ως επίσημος προσκεκλημένος να βρεθεί, δεν του άρμοζαν, οπότε διοργανωτές και υποψήφιοι θαμώνες θα έπρεπε να περιμένουν μια επόμενη συμφωνία, με μια πιο προσεκτική οργάνωση των πραγμάτων.

Η. Το δηλωμένο πάθος του Σκαρίμπα για τον Καραγκιόζη:

Ο Σκαρίμπας (στο υπό τον τίτλο **Καραγκιόζης ο Μέγας** άρθρο του – στα πλαίσια της υπό τον τίτλο **Τα πουλιά με το λάστιχο** σειράς χρονογραφημάτων του στον *Ευβοϊκό Λόγο* – το **θέρος του ’59**) σχολιάζει τα τεκταινόμενα στο ετήσιο **Φεστιβάλ του Θεάτρου των Εθνών** στο **Παρίσι**, όπου την προηγούμενη χρονιά Έλληνες σκηνοθέτες παρουσίασαν έργα της κλασικής αρχαιότητας με ξενόφερτες συνταγές και χάριν της γαλλικής αβρότητας από το κοινό χειροκροτήθηκαν, αλλά κατά το έτος γραφής του κειμένου η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από τους **Σπαθάρηδες** και η αποδοχή από το κοινό και την κριτική θαυμαστή υπήρξε:

«[...]Ε – ακαδημαϊσμός: Με πατέντα!

Και να, επιτέλους. Νάτος, η **Αυτού Παμμεγαλειότης** – ο **Λαός: Καραγκιόζης – ο Μέγας!** Με τη συμπεπιεσμένη πατροπαράδοτη λόρδα του, κι εκείνην του σαν αστραπής τεθλασμένη – χερούκλα: “Χαντζατζάρη – θα σε βαρήσω!” Αυτός, που **όλοι μας– οι αμπελοφιλόσοφοι – εμείς χωράμε στο πιο μικρό του τσεπάκι**. Επήγε αυτός – **ένας... ξεβίδωτος θίαςος**, χοραταντζής, θεοτούμπης. **Κάτι Διονυσιακά** (λες... από καρπαζιές **χαρτονόμουτρα**) φχιαγμένα σε κάνα κατασκευαστήριο αστείων!. Πλάσματα από χαρτί, νάναι σίγουρα ότι σκοτώσαν.. τον όφι! (Το πιστεύετε σεις;) Μουτσούνες, του ψαλιδιού και να γλύφονται ότι η Φατμέ τσου ερωτεύθη;

- Αχ, πέταξέ μου, Φατμέ, μια βελόνα.
- Πώς θα την βρεις, Καραγκιόζη μου;
- Καρφίτσωσέ την σ’ ένα καρβέλι ψωμί!

ΕΤΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΟΡΓΑΝΟ ΕΥΘΕΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

Χρόνος Β.΄—Τεύχος 16—17—Διεύθυνσις: Θ. Σ. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ—'Αρχιτέκτων: ΣΠΥΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΗΣ—Χαλκίδα—'Ιούνης—'Ιούλης 1959

Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ

του **Λέοντα Κουκούλα**

Μες στου καταστήμερου τὸ κάμα
πού εἶχε στεγνώσει ρεῖθρα καὶ πηγές
κ' ἔκανε φρίγματα τῇ χλόῃ τῆς προσδοκίας,
γογγύσαμε τὰ πέρσιν τῆς γῆς
τοῦ νίκου προφήτη ἀκούστηκε τὸ μῆνυμα:
«'Αλιμονό σας, πῆθανε ὁ θεός!»
Κι' ὅπως στὰ χρόνια τὰ παλιὰ
τὸ ἐγγέλαμε πῶς ὁ μέγας Πάνας πῆθανε,
ἀπ' τῆς σπριῆς τῆς Σικελίας ἀντιλαλώντας,
πῆτρωσε τῆς καρδίας καὶ τὰ καρβάρια,
ἔτσι καὶ τώρα τὸ δυσόμιον μῆνυμα
τῶν εὐσεβῶν πῶς τὸ αἶμα.
Σὰ νάγινε ἀσπίς, πρωτόφαντος σεισμός
κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους ἡ στήρη γῆ ἀφανίστηκε
κ' εὐτὺς ἀπῶκα ἀπ' τὰ κεφάλια τους χιλιάδες,
ἐκατομμύρια χρόνια μᾶλλον ὁ αἶρας
τοῦ ἰσάμε χιτὲς σὰ στέγη γινώριμη τοὺς φαίνονταν
κι ἀπῶκα ἡ πίστι τους τὸ χέρι εὐλαϊκὰ
ν' ἀνέχει καὶ βράσι τὰ καυτὰ του.
Ἀπὸ δικὸ τους τίποτε δὲν εἶχαν,
τώρα πού ὁ κύριος τοῦ Παντός εἶχε πῆθανε,
ἀνίστοι καὶ μετῴρει πὰ δὲ ζούσανε.
Δὲ δάσκαλε κοινὴ τὸν κοπετὶ τους.
Σὰν ἀκυβέρνητα καρβάρια οἱ προσευχὲς τους.
Ἀναστρεφὴ ἡ νύχτα δάτανε πού ζύγωνε
κ' ἴσως νὰ μὴν ζημιώωνε ποτὶ.

Τὸν ἥλιο ὅμως σὰν εἶδαν τὸ ἄλλο πρωὶ
νὰ βγαίνει καθὼς πάντα ἀπὸ τῇ θάλασσα,
ὅταν ἀκούσανε καὶ πάλι τὰ πούλια
μῆσα στὸς καλαμῶνες νὰ τὸ λινε,
πῆσαν ὁ τρόμος πού εἶχε κάμα καὶ ἡπατὰ τους.
Ἵλοι τους τότε τρέσανε ὅδε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ
τὸ νίκου προφήτη γιὰ τὰ σημάδια τους
μὲ τῆς χολῆς καὶ μὲ τῆς χλαῖνης τους τὰ βῆλη.
Ὁ Σατὰνὰ τοῦτε ὁρμηγνέει τὸ χρησμὸ του.
Ὁδῶνε πάλι σπῖτι καὶ πατρίδα σὰν καὶ πρῶτα.
Σέρωντας πὰ πὸς ὁ θεὸς τους δὲν πῆθανε
ὅσο τὸ δικασμὸ δέντρο του ποτίζεται
μὲ τῆς ἀπὸγνώστῃς του τὸ ὁρμηγνέει.
«Ὁχι», φωνάζανε οἱ εὐσεβεῖς, «ὁ θεὸς δὲν πῆθανε!»
Κι ἀπὶ παιδῆς καὶ χαρὰς ἀλλογαμῶς
σ' ἄλλο τῆς γῆς τὰ πέρσιν νὰ σταλάζουν,
αὐτοὶ ξανά τὸ ἄρῃνο τους ὀρχίστανε,
ξανά τῆς νύκτας καὶ τῆς προσευχῆς.

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ :

Ὁ Γιάννης Σκαρίμπα ἐγκαλεῖ τὸ
Ἔθνικὸ Θέατρο ἐνῶπιον τοῦ
κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ — ΜΕ ΤΟ ΛΑΕΤΙΧΟ

τοῦ **Γιάννη Σκαρίμπα**

Καραγκιόζης ὁ Μέγαδ

Ὅταν ἐπ' εὐκαιρία τοῦ
περισυνῶ φεστιβάλ τοῦ Θε-
άτρου τῶν Ἑθνῶν, στὸ Πα-
ρίσι, ἔγραφα γιὰ τὴν δική
μας — ἐκεῖ — παρουσία καὶ
τοῦτα:

...«Τὶ νὰ τοὺς ποῦμε;
Νὰ τοὺς ποῦμε ὅτι τέτοια
ἐντολὴ—νὰ μᾶς «επεθεμο-
ποιήσουν»—ἡμεῖς, δὲν τοὺς
δώσαμε (ἀπαδείξῃ καὶ ὁ ἱ-
δρυτικὸς τοῦ Θεάτρου μας)
νόμος) θὰ τοὺς κακοφανεῖ.
τῶν παιδιῶν. Νὰ τοὺς ποῦ
με ὅτι ὁ «Ἀκαδημαϊκὸς»
τοὺς (δικὰ τοὺς ναυταυ-
σουσοδικὸ «φῶνισ») μᾶς
περιορίζει... ἄλλον πῶς
μα, «ἐγκυμῶντητοις» κι ἄ-
φελεις θὰ μᾶς ποῦν. Ἡ νὰ
τοὺς ποῦμε ὅτι τὸ νὰ μὴν
θεωροῦμε τοὺς ἰαυτοὺς κα-
τωτέρους. Ἐαυτῶν, εἰναὶ
δική μας δουλειὰ καὶ λόγος!

αὐτοῦν δὲν τοὺς πῆρτε, θὰ τοὺς σοκάρουμε... οἱ ἄσσοι!
Θὰ τοὺς ποῦμε μόνον, ὅτι τὸ «μὴδὲν ἄγαν» ζητᾶμε. Καί, ἂν
—καὶ σὲ μᾶς!—ἐπιτρέπονταν, θὰ τοὺς ἀρωάγαυ' ἡμεῖς: Ἄν, ἀν-
τὶς τῆς κραυγῆς καὶ θεαματικῆς τραγωδίας τους, ἀπὸ τῆς ὁ-
ποιῆς τόσον οἱ ἔξιοι ἐνοῦν, ὅσον ἀκριβὲς κι' ἡμεῖς χαρτοπαί-
ζουμε, παρουσιάζει! Ἐκεῖ, μὲς οἱ μὴν «φῶν-κλῶ-κῆ» προβο-
λὴ τοὺς εἰκοὺς μας κατακαυμούς καὶ τὰ ἱπέρτεια, τοὺς ζωντα-
νοὺς ἱριδισμοὺς τῶν ἐθίμων μας, αὐτὸ τοῦτο τὸ «καμὰρ» λιβιν-
τιά» τῶν βουνῶν μας—τ' «Ἀρριβανίσματα», λ.χ., τὸν «Ἀγα-
πητικὸ τῆς βουκοσκίλλας», τὴν «Κόλφω» (ἐραὶ ντόπιο δρα-
ματολόγιο, τὰ κατὰ, τὸ ἔθνικόν, νὰ μὴν ἔχουμε, ἢ δὲν ὑπάρ-
χει καὶ τέτοιο, νὰ τὸ ἀγνοεῖ καὶ νὰ τὸ μπουκοτάρει—κρυφά!—
τὸ ἄλλαν οἱ ἴδιοι; Θὰ μαγεύουμε ἢ ὄχι κυριολεκτικὰ τοὺς Φραν-
τσέσκους;

Καί, τουλάχιστον ἔτσι, θὰ τοὺς χαϊρετάγομε μὲ τὴν σκού-
φια πού ἔχουμε, κι' ὄχι μὲ τὴν .. δανεικὰ περιεφρασίαν... τοῦ
Ὀμήρου;»

(«Ἐθνοκοὶκὸς Λόγος» τεύχος Ἀπριλίου 1958)

Ὅχι! ἄλλους περιγλασμούς—τότε—δέχτηκα ἀπὸ διάφορους ἐπι-
στολμαίους ἱστέτες «Τὶ—μοῦγραφα». Στ' Ἀθήναι: Στὰ σωστὰ
ν' ἀντιπροσωπεύωσθε—θὰ θέλατε—στὸ φεστιβάλ μὲ τὴν «Κόλ-
φω»; Ὅχι, μὴν καὶ μὲ τὸν Καραγκιόζη ἀδερφάκι!»

Κι' εἶχαν δικαίω. Δίκαιον, μὲ τὸν τρόπο τοῦ ἄλλο γλῶσσι τὸ
ζυδο καὶ τὸν ἱερόν μας—ἐκρησθῇ. Ποιὸς φταίει—πὸς φταίει;
Φταίει ὁ Θεός; Φταίει τὸ κακὸ τὸ ριζικὸ μας; Ὅσα στραβὰ κι'
ἀνὰπρε, πετάμε ἀπὸ πάνω μας, δὲν πᾶνε διόλου χαμένα: Τὰ
φορτῶνουμε στὴν πλάτη τῶν ἄλλων. Ἡ ἔθνη μας σπῆρῃ, ἢ
μὴν πού κατ' ἀποστολὴ καὶ πρῶτον λόγῳ ὑπαρξῆς τῆς, δὲ
μποροῦσε νὰ μᾶς γαλουχήσῃ ἕνα θέατρο καὶ νὰχομε κάποιο
δραματολόγιον ὀξείας, τῶναι ρίξει στὸ.. ἀκαδημαϊκὴν ἐπεχθῆμα.
Ἐστὶ πηγάμα στὸ φεστιβάλ μὲ.. τὸ κρῖνον: Τὴν Ἥλεκτρα,

Τρέμουν πίσω από την “πάναν” τα φώτα τους τρελλαίνουν τα ντιγκιντίσματα απ’ ὄξω. Σαν εξερευνούν τους ορίζοντες, “σαρώνουν” των ξυλαριῶν τους οι ἰσκιόι. Κι αυτοί; Καθώς τους κουνάει (μέσα – αόρατος – στα ξύλα τους καρφωτούς) ο Σπαθάρης, αυτοί – χαρτονένιοι κι ἐπίπεδοι – κοντοπηδάν σαν σπυργίτες! Ο Καραγκιόζης... γιατρός, ο Καραγκιόζης Φούρναρης! Και γίνεσαι πλούσιος (λίρα με ουρά!) στο μομέντο! Ἡ για μια – πεσκέσι – χήνα ψητή... ν’ ἀλλαξοπιστίζει ο Βεζύρης! Και τότε να ιδεῖς ο Καραγκιόζης χαρές! Με... μακαντάση... τον Μεγαλέξαντρο πλάι του και χριστιανό.. τον Βεζύρη, “ἐν τούτῳ νικά” να τον.. συμβουλευούν κι οι δυο ἀπόναν σταυρόν δινοντάς του! Δημιουργία, ἀποκάλυψη! Ὑποθέσεις και πράγματα, τόσο ὅλα μπερδεμένα κι ἀβέβαια, που να τραβάς τα μαλλιά σου! Το μαλλί – βράσι ἀπὸ ψέμματα! Μαλλιά κουβάρια οι κουβέντες.. Και τράβα κορδέλα: Ὑποψήφιος... βουλιαχτής ο Καραγκιόζης! “Ἀγαπητοί μου συμπολίτες – κλέφτες και λωποδύτες!”.. “Θέατρον των Σκιῶν” κίολας λέγεται. Ἐχει το τζελεμπή Χαντζατζάρη του, ἔχει και τον Διονύσιο Φρίγγο:

Της Κυριακῆς

της Κυριακῆς το ζύπνημα..

(ντιγκιντίγκ ντίγκ – ντίγκ
ντιγκιντίγκ ντίγκ – ντίγκ..)
με λυώνει με τρελλαίνει
ν’ αλλάζουνε οι κοπελιές
κι ο Άγιος να σημαίνει...
νέι νενενέι νενενέι νενενάινα..

Έχει τον **Μεγαλέξαντρο** (“έξελθε όφι κατηραμένε!..”), τον καπετάν-Γκρη, το Βεληγκέκα (“Ο – για ορέ!. Θα το πατάω σαν το γάτα!”). Μαζί τους ο Μορφονιός μας κι ο Σταύρακας, Κι ο άλλος ο (“σαλάγατα, Γιωργούλαμ’ σαλάγατα!”) ο **μπαρμπα-Γιώργος** – ο “**θείος**”! (“Όντας μι λίεει θείγιου, ζουρλαίνουμινι!.) Δηλαδή με ολόκληρη τη ρωμιοσύνη, με σύζυλη την – υπό τον φερεντζέ – Ζαφειρίτσα!. Αυτήν την “ψωμοξεροκομματάμενην” αυτήν την “κρεμυδο –μη –καμούσα!».

(–Βρε γυναίκα. Κάπου βρισκονταν ένα **κρομύδι**. Δεν μου το φέρνεις να το φάω με το ψωμάκι μου;

– Άαααχ... Καραγκιόζη μου – αχ! Το **περιδρόμιασε το κολλητήρι ψες βράδυ!**

– Μπρε μπρε το άτιμο!. **Φρούτο για φρούτο δεν αφήνει.. στον οίκον!)**

Είπαμε: **Καραγκιόζης ο Μέγας**. Και πήγε αυτός... στο Παρίσι!... Στο **άψυχο θεατρικό φεστι βάλ... των εθνών**. Και – ω διάβολε!. μας έβγαλεν εκεί ασπροπρόσωπους! Να, τι λέει, ο θαυμάσιος κ. **Μίνως Αργυράκης**, γυρίσαντας από το φεστιβάλ, πούχε πάει:

“Δεν είναι περίεργο πως ο **Καραγκιόζης**, που στην Αθήνα τον έχουμε μονάχα για τα πανηγύρια, από κλώτσο και από μπάτσο, ανεπίσημο και παραπεταμένο, έβγαλε ασπροπρόσωπη την Ελλάδα στο φετινό **Φεστιβάλ του Θεάτρου των Εθνών** στο Παρίσι;

Για τέσσερις μέρες, όσο κράτησαν οι παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών, ο Σωτήριος και ο Ευγένιος Σπαθάρης μαζί με τους οργανοπαίχτες Νικόλα Βίλα, Γιάννη Τζόβενο και Αριστείδη Μόσχο έφτιαξαν την ιδανικότερη και την τελειότερη πρεσβεία στο Παρίσι. Οι Σπαθάρηδες υπήρξαν πραγματικά οι αληθινοί πνευματικοί ακόλουθοι του ελληνικού πνεύματος. Πιο φράκο, πιο μετάλλιο, ποιος επίσημος τίτλος θα είχε αυτή τη θεϊκή ικανότητα να μεταδώσει αυτό το πνεύμα με τέτοια αμεσότητα κατ’ ευθείαν στο γαλλικό κοινό; Μόνο ο λαός.” (Εφημ. *Ελευθερία*, 7-6-1959)»

Ζυμωμένος στα πλούσια νάματα του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού και της παράδοσης ο ταυτισμένος απόλυτα με την έννοια Χαλκίδα συγγραφέας, **κούμπωσε επάνω στους ώμους του Καραγκιόζη τις ιδέες του για τη ζωή, την κοινωνία και την ύπαρξη, αναθέτοντας στο μακρύ μακρύ του χέρι να σκώπτει, να σατιρίζει και να καταχερίζει τα κακώς κείμενα, προκαλώντας παράλληλα το γέλιο και τη συμπάθεια προς τους πονεμένους από τις καταστάσεις ήρωες του Θεάτρου Σκιών, αλλά και την οργή εναντίον των καταπιεστών και της βαρβαρότητας.**

Για τη σημαντικότητα του Θεάτρου Σκιών και την ανησυχία του για τη βιομηχανοποίηση της παραγωγής των καραγκιοζοφιγούρων, το '69 ο ήδη καταξιωμένος συγγραφέας και με προσωπικές περγαμηνές στο πεδίο της φιγουροκατασκευής και της από "πάνας" δράσεως των ηρώων του, σημείωνε εκείνη την εποχή σε επιστολή του προς την εφημερίδα *Το Ποντίκι*, που όμως στους αναγνώστες προσφέρθηκε το '84, τρεις μέρες μετά την εκδημία του:

«Το θέμα του Καραγκιόζη δεν είναι καμμιά αμελητέα υπόθεση που – τάχα – μόνο τον παιδόκοσμο ενδιαφέρει, αλλά μια από τις πολύ λαϊκές μας πτυχές, όπου – και σ' αυτήν – **πάλλει η καρδιά ασταμάτητη, μες στις χιλιετηρίδες του έθνους [...]. Ο Μορφονιός, ο καπετάν-Γκρης, ο σιορ-Διονύσιος, ο Βεληγκέκας, ο γλυκομίλητος Χατζηαβάτης, ο Μεγαλέξαντρος, ο μπαρμπα-Γιώργος, όλοι τύποι κοινωνικοί, απαραβίαστοι, στητοί ως κολώνες του Θεσείου, αναστενάρι-οι της δουλείας ή εκδικητές της καταδυναστευομένης Ρωμηοσύνης** μπαίνουν σιγά σιγά στο περιθώριο ή παίζουν διακοσμητικό μονάχα ρόλο.»

Σε άλλη του χαρακτηριστική προσέγγιση αναφέρει πως τον **Καραγκιόζη «πρέπει να 'ναι πολύ πικραμένος κανείς και πολλά να μην είδε άστεα, για να πολύ τον αγαπήσει. Το "δακρυόεν γελάν" των αρχαίων μας, πουθενά αλλού – όσο σ' αυτόν – δεν έμεινε έτσι "τσακωτό" όπως στο μάρμαρο, τα φειδιακά γλυπτά του Παρθενώνα. [...] Είναι η**

Ρωμιοσύνη, όπως την ελάξευσαν οι τέσσερις πολιτισμοί της στους αιώνες. Είναι η “συνισταμένη” του κοινού νου, δηλαδή η των πολλών μεγαλοφυΐα. Κι έρχεται ντρίτα από τα Μυστήρια: τα Διονύσια, τα Ορφικά, τα Ελευσίνια, καθώς ο άνθρωπος έρχεται ντρίτα από τη μόδα. (Ντεμοντέ είναι μόνο οι νεκροί...) ενώ η καρδιά του έθνους, δεν χτυπάει στα “νάιτ κλαμπ” ή στα “σαλονιτικά κουκουβαγεία” της Αθήνας. Οι εργάτες του ομολογητές του και προσήλυτοι (οι Καραγκιοζοπαίχτες μας της “πάνας”) μια εφιππεία λες απ’ τ’ όνειρο, είναι λες και από τις “Χίλιες και μία νύχτες” εδώ ερχόμενοι...

Ιδανικός εταίρος τους – εγώ ο ανάξιος – τους σφίγγω με συγκίνηση το χέρι.»

[Ο Γιάννης Σκαρίμπας με την κόρη του, τη Μάχη. Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Κέντρου-Αρχείου Γιάννη Σκαρίμπα]

Και σ’ άλλη του αναφορά για τον πρωτοήρωα του θεάτρου σκιών διατεινόταν πως: «ο **Καραγκιόζης** δεν νοείται... αεροπόρος ή ο Μπαρμπαγιώργος καβαλλητός πάνω σε... πύραυλο, να τραβάει... για το φεγγάρι!... Έχει δουλειά ’δώ κάτω τη **διδασχή της ελληνοπρέπειας** στα Ελληνόπουλα. Είναι πολύ σοβαρές προσωπικότητες (αυτοί) για να γίνονται μπαίγνια και καταπληξίες των θεατών τους!...»

Φθάνοντας προς το τέλος του βίου και λίγο μετοικήσει στα χάη, φρόντισε να απελευθερώσει τους χάρτινούς του ήρωες με την επωδό: «**Τώρα οι φιγούρες μου παίζουν στο άπειρο.**»

Κωνσταντίνος Κλ. Μπαϊρακτάρης
Χαλκίδα, 21 Ιανουαρίου 2021